

כסוי הדם פרק ששי חולין

א [ש"ע י"ד סימן כח
סעיף כ"א בסג"ה]:
ב א ג ד מ"י פ"ד
מהלכות שמיטה
הלכה י' יג סג ע"ג סד
טו ש"ע י"ד סימן כח סעיף
ג:

רבינו גרשום

משום דהוה כלל הצריך
לפרט כו' כלומר דאי לא
כתב וכסוה בעפר מאי
הוה למיכתב א' כתב
ושפך את דמו בעפר
לא ידעין מאי קאמר:
השחרור פחמין כבויין
ונקרת פסילין כלומר מי
שחוצב אבנים מנשר עפר
אבנים דקה. דהורנין זהב:

שחיקת בלי מתבות. וא"ת והא מגדל נמחים הוא דמתן צפרק כל הללמים (ע"ז דף מג.): רבי יוסי אומר שזוק וזורה לרוח אמרו לו אף היא נעשית זבל וזבל מתכות איירי דמיימי עלה קרא דעגל וי"ל דצפ"ע אין מגדל נמחים אלא שמועיל לזבל ור"ת תירץ דע"י שרפה מגדל נמחים דהתם ע"י שרפה איירי לכל עבודה וזה תחלתה צרפה דומיא דעגל:

בלל הצריך צפרט. פי' צקונטרס לפי שיש לפרט הכלל צניי דרכים כמו צנלי או צדצר המתערב וצא הפרט ומפרשו וכן צסוף פרק שני דצבורות (דף יט.) תניא מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל כיצד קדש לי כל צבור יכול אפילו נקצה ת"ל זכר אי זכר יכול אפילו יאחא נקצה לפניו דהוה ליה צבור לזכרים ת"ל פטר רחם אי ת"ל צבור והשתא זכר לאו פירוש הכלל הוא דכלל ופרט גמור הוא דצבור כלל זכר פטר ואין בכלל אלא מה שצפרט אלא פטר דפטר רחם הוא מפרט את הכלל שיש לפרט כלל לכמה דרדין צבור לכל הולדות או צבור לרחמים אע"פ שאינו צבור לולדות כגון שיצא דרך רחם אחר יוצא דופן או צבור לזכרים אע"פ שיצא נקצה לפניו דרך הרחם צא הפרט דלא הו צבור ביצאה נקצה לפניו אלא שיהא צבור לרחמים ולאציי דאית ליה התם צבור לדבר אחד לא הו צבור עד שיהא צבור לכל הולדות מכ"מ צריך לפרט הוה דאי לאו פטר הוה אמיינא דאפילו יוצא דופן חשיב צבור כיון דהו צבור לולדות אע"ג דלא הו צבור לרחמים ועוד נראה לפרט דלאציי צבור ופטר רחם תרווייהו כלל ותרווייהו פטר דתרווייהו צריכי להדדי וצבל אחד אתה מוצא כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל שכל אחד סותם דבר אחד ומפרט דבר אחד דצבור משמע אפילו יוצא דופן ופטר רחם ממעט ליה ופטר רחם משמע ליה אפילו יוצא אחר יוצא דופן וצבור ממעט ליה ורבינו תם מפרט

דהכא והתם חשבו כלל ופרט גמור כמו בעלמא דצבור משמע צין הכי וצין הכי ואתא פטרט למעוטי וכסוה נמי משמע צין כסוי כלי צין כסוי עפר צמה שירצה ופרטט משמע עפר דוקא ומה שחושבו צריך לפרט לאו אכפייית כלי דהן צרייתא קאי אלא אהא דדרשינן לעיל (דף קא.) מנעטפ צריך שיתן עפר למעלה ולמטה דמוכסוה לא משמע למטה אלא למעלה ומשום הכי חשיב ליה צריך לפרט וצצבורות לאו לפרט כלל הצריך לפרט אתא אלא לפרושי פטר הצריך לכלל דקתני צפ"ע אע"ג דקתני מכלל שהוא צריך לכלל כיצד דמשמע דאתא לפרושי תרווייהו עיקרא דמלתא לא נקטיה אלא משום פטר הצריך לכלל: **א"ל** ברבר שזורעין בו ומצמיח. למעוטי עפר מדבר קתני דלא שמעינן ממתני' דלמחין גדלין צו מאלהין אלא דמה שזורעין צו אינו מלמיה א"ג אי ממתניתין ה"א דמכסין צו כיון דהו ממין המגדל נמחים וא"ת ומאי פריך רבי יוסי לרבינן צפרק כל הללמים (ע"ז דף מג.) מואת חטאתכס אשר עשיתם וגו' שאני התם דצמדבר הו דמה שזורעין צו אינו מלמיה וי"ל דשמתא או כשצאו שם ישראל היה מלמיה: **שזוק** דינר זהב ופבסה. ולעיל דאמר אין מכסין צשחיקת כלי מתכות היינו צבל שאר מתכות חוץ מזהב דאיקרי עפר מדכתבי ועפרות זהב לו ואע"ג דלא מגדל נמחים כיון דאיקרי עפר מכסין צו דאי הוה מגדל נמחים לא צריך לטעמא דאיקרי עפר וכן אפר טלית וחטאת וא"ת וכיון דעפר דקרא איירי אפילו בעפר דלא מגדל נמחים אס כן יש לרבות מוכסוה אפילו הנך דלא מגדלי נמחים דאין למעטן מפרט דעפר וי"ל דעפר דקרא לא איירי אלא צקתם עפר דמגדל נמחים ומרצויא דוכסוה מרצין כל מידי דמגדל נמחים או מידי דאיקרי עפר אע"ג דלא מגדל נמחים ועפרות זהב ואפר טלית אע"פ שנקראו עפר לא הוה מרצין להו אי לאו רצויא דוכסוה והשתא א"ש הא דאיבעיא לן צסוטה צפרק היה מציא (דף קא.) אין שם עפר מהו שיתן אפר לצי"ה דחשיבי ליה עפר לגבי כסוי ת"ש דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל בג' מקומות הלכה (י' עוקרת את המקרא צכסוי התורה אמרה בעפר והלכה צבל דבר רבי ישמעאל פליג אצרייתא דהכא דמפיק צבל דבר מוכסוה ואיהו אית ליה דהו מהלכה וקאמר ואם איתא לחשוב נמי האי ואי משמעות עפר נפיק הכי קאמר ליחשוב נמי האי צין הנהו דהלכה צבל דבר אלא ודאי מוכסוה נפיק לצרייתא דהכא ולרבי ישמעאל מהלכה: **מציינו אפר** שקרוי עפר. וא"ת דהכא פליגי צ"ש וצפ"ק דצי"ה (דף קא.) תנן ומודים שאם שטת שיחפור צדקר ויכסה שאפר כירה מוכן הוה ואומר ר"ת דאפר כירה שצא מן העצים מגדל נמחים ולא דמי לאפר אוכלין וטלית דלא מגדל נמחים ורבינו שמואל מפרט דפריך התם צגמרא^א אפר כירה מאן דכר שמה וקאמר (י' חסורין מחסרה והכי קתני ואפר כירה מוכן הוה ומילתא צאפיה נפשיה היא ולא איתא צכ"ש^ב: **ונקרת** פיסולין. פירש צקונטרס עפר שמוקרים מן הרחיים ואין זה שחיקת אבנים דהא צצרייתא לעיל חשיב לה שחיקת אבנים והאי הסיפו קאי אצרייתא דלעיל ולא אמנתיתין מדלל חשיב הכא כל הנהו דחשיב צצרייתא דלעיל:

נסורת. שגמרין נגרים צמגירה פגומה וקוללי צה עלים והיא משרת נסורת דקה כעפר: **ס"ל וכסוה.** צפני עלמנו מדרש מדלל כתיב ושפך דמו ובעפר יכסו דהו משמע עפר ולא דבר אחר דלא כתיב כסוי אלא לצתר עפר אצל השתא מדריש וכסוה צאנפי נפשיה:

ושחיקה כלי מסכות. דלא איקרי עפר: **סוצין.** שהנפה קולטת: **מורסן.** קליפה היוצאת כשכותשים צמכתשת: **לאחר שריצה הסוה ומיעט.** שכתב לך שני מקראות אחד לרבות ואחד למעט אמרת מעתה יש לך לומר כל הנך דלעיל מין עפר נינהו מה עפר מיוחד שמגדל נמחים אף כל שמגדל נמחים וכל הנך קיים להו לרבינן שמגדלין נמחים: **מידי אחרניא לא.** ואע"ג דמגדל נמחים: **כלל הצריך לפרט.** דלא סוה ליה לכלל צלאו פטרט דאי הוה כתיב וכסוה הו משמע יכפה עליו את הכלי דקתני רישא ואיצטריך עפר להורות שאין כסוי זה אלא צדצר המתערב וצבלע צו כגון עפר וכיוצא צו וכו' דיינינן ליה צכלל ופרט היכא דכלל לא משמעט אלא צחד עניינא ומרצני מילי טובא והדר אחי פטר למעוטי כל מילי דכלל אצל הכא דמשמעט כלל צצרי ענייני צ' כסויין שאין דומים זה לזה כגון כסוי דבר שלם כגון כלי וכסוי דבר דק כגון עפר תו לא אחי פטרט אלא לפרושי כסוי קמא דלאו צדצר שלם הו ולאו למעוטי לגמרי: **כלל הצריך לפרט.** ללמוד כלל מן הפרט כדאמרין (מ"ק דף קא.) רבים צריכין לו תלמיד וצריך לו רבו (צ"מ דף לג.) ודוגמתו שנינו צצבורות (דף יט.) מכלל הצריך לפרט כיצד קדש לי כל צבורא יכול אפילו נקצה צמשמע ת"ל זכר אי זכר יכול אפילו יאחא נקצה לפניו דהו צבור לזכרים תלמוד לומר פטר רחם^א הרי פטר שהכלל צריך ללמוד הימנו: **אלא צדצר שזורעין צו ומלמיה.** למעוטי ארץ מליחה: **האי צורכא.** אינו עיקר. לשון צור: **צמדבר.** ארץ ציה שאינה מלמחת: **דינר זהב.** לקמיה יליף ועפרות זהב לו: **שחיקה אין אבנים לא לא גרסינן:** אס

אשחון אפר דאיקרי עפר. מעפר שריפת החטאת: **השחר.** פחמין כחושין: **נקרס פיסולין.** עפר שמוקרין מן הרחיים: **הורנין.** אורפימנט: **הנאה לידא.** צמנוה צו דצלאו כסוי נמי הוה משתרי צשר אצל צאפר פרה איכא הנאה שמתהרו מטומאתו דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמית. עפר סוטה מעיל שלום צין איש לאשמו ונקתה ומרעה זרע: אס

א [צבורות יט.],
ב [שמיטה יב: כבורות
סג: ועין פרש"י דהכא
ח"ל הערוך ערך צבך ה'
הא צורכא פי' כלומר דבר
צבות הוא וצור הוא מי
שאומר דבר זה, א, ז'ל'
עפר וכו' צצרי"ף והר"א"ש
והכי איתא שם היה מהלך
צמדבר ואין לו עפר לכסות
ומכסה היה
א, ו [אפיה מן עפר
רמו צ"ג איתא עפר סוטה
ואפר פרה וגרס' צו עלה
יפה למחין מדעמין, א, גס
זה שם, ח, נשמות יג,
ט, צצרי"ט טו, ו, נשמות
ס, נשם א"י שוקמת,
ז, דף ת. וס, ט, מלת
חסורין מחסרה איתא שם
צצרי"ה, ו, ועין היעב
מוספות צילה ת. ד"ה
ה"ק].

תורה אור השלם

- מקום ספרי אַבְנֵי הַיָּם וְעִפְרַת יָהּב לוֹ.
- וְלִקְחוּ לְשִׁמְאָה מֵעֵפֶר שֹׁרֶפֶת הַחֲטָאִת וְנָתַן עֲלֵיהֶן מִיַּם חַיִּים אֶל כָּל־בְּמִדְבַר יִשְׂרָאֵל וְיָצֵא אֶבְרָהָם וְיֹאמֶר הַיְהִי נָא חֲדָלְתִּי לְדַבֵּר אֶל אֲדָמָי וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֶפְרַי: בְּרִאשִׁית יח כז

צעי רש"י

אורפימנט. צבע צהוב, ודני.

מוסף רש"י

ברכא. דבר שאינו הגון (כבורות סג.) דבר הצדוי מן הלב, דמנא לך הא (שבושות יב.) השחרור. האבק של כששן השחר העקב מצוה העשן (הפרדס ע"י קלה.) והבחור. הפוך שחולות צו השנים עיניהן (שם גורוס הבחור.) הנאה ליכא. ואין זה קיצול סער, אצל אלו יש הנאה צסוטה לתת שלום ושלא ירצה ממורסן צשראל אס זונה היא, ואם נקמה ומרעה זרע ומצטלת לעו מעל צביה, ואפר פרה לטהרין ולכות את ישראל ממשעה העגל (סוטה יז.).

